

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO
N U T A R I M A S

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO (2004 M. SAUSIO 15 D. REDAKCIJA) 22 STRAIPSNIO 6 DALIES (2006 M. BIRŽELIO 8 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2004 M. GEGUŽĖS 26 D. NUTARIMU NR. 635 „DĖL DETALIOJO TERITORIJŲ PLANAVIMO ORGANIZATORIAUS TEISIŲ IR PAREIGŲ PERDAVIMO IR SUTARTIES SUDARYMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PATVIRTINTO DETALIOJO TERITORIJŲ PLANAVIMO ORGANIZATORIAUS TEISIŲ IR PAREIGŲ PERDAVIMO IR SUTARTIES SUDARYMO TVARKOS APRAŠO 7.2 PUNKTO (2007 M. SAUSIO 15 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NUOSTATOMS IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. GEGUŽĖS 9 D. NUTARIMO NR. 641 „DĖL MIŠKO ŽEMĖS PAVERTIMO KITOMIS NAUDMENOMIS TVARKOS PATVIRTINIMO“ 1 PUNKTU PATVIRTINTOS MIŠKO ŽEMĖS PAVERTIMO KITOMIS NAUDMENOMIS TVARKOS 7.4 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO NUOSTATOMS

2009 m. birželio 22 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovams Seimo narei Aurelijai Stancikienei, Seimo Aplinkos apsaugos komiteto biuro vedėjui Dariui Karveliui, Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjai Dainai Petrauskaitei ir šio departamento Valstybinės teisės skyriaus patarėjai Neringai Azguridienei,

suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovams Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Teisės ir personalo departamento direktoriui Robertui Klovui ir šio departamento Teisės taikymo skyriaus vyriausiajai specialistei Eglei Izokaitytei, remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2009 m. birželio 8 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 16/07-17/07-20/08 pagal:

1) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (Nr. 1B-08/2007) ištirti:

– ar Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo 7.2 punktas (Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimo Nr. 36 redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai,

– ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija);

2) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (Nr. 1B-17/2007) iširti:

– ar Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo 7.2 punktas (Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimo Nr. 36 redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai,

– ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24

straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija);

3) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (Nr. 1B-21/2008) ištirti:

– ar Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 1 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo“ Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymai Nr. 1B-17/2007 ir 1B-08/2007 sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 16/07-17/07.

Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 21 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo“ prie bylos Nr. 16/07-17/07 prijungtas ir Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas Nr. 1B-21/2008; bylai suteiktas numeris 16/07-17/07-20/08.

Konstitucinis Teismas

n u s t a t ė :

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu (Nr. 1B-08/2007) ištirti:

– ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimas Nr. 635) patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo (toliau – ir Aprašas) 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai,

konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai,

– ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 641) patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos (toliau – ir Tvarka) 7.4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

2. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu (Nr. 1B-17/2007) ištirti:

– ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai,

– ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 641 patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

3. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu (Nr. 1B-21/2008) ištirti:

– ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui,

– ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 641 patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

1. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymai (Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008) ištirti, ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai, grindžiami tokiais argumentais.

Pasak pareiškėjo, valstybė privalo reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad žemės ūkio, miškų ūkio ir kitos paskirties žemė būtų naudojama laikantis teritorijų planavimo dokumentuose numatytų sąlygų, kad išimties tvarka miško žemę paverčiant kitomis naudmenomis būtų derinami valstybės, miško savininko ir visuomenės interesai. Pareiškėjo nuomone, šie interesai derinami atliekant Lietuvos Respublikos teritorijos planavimą, t. y. rengiant teritorijų planavimo dokumentus, atliekant viešą planavimo dokumentų projektų svarstymą Vyriausybės nustatyta tvarka. Įvairiose Teritorijų planavimo įstatymo nuostatose yra įtvirtintas principas, kad žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi atitikti aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, įstatymus ir kitus teisės aktus.

Ginčijamoje Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, tačiau šioje nuostatoje reglamentuojamas tik žemės ūkio paskirties žemės keitimas į kitos paskirties žemę ir nėra nustatytos detaliųjų planų, kuriuose keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengimo sąlygos. Pareiškėjas abejoja, ar dėl tokio Teritorijų planavimo įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo miškų ūkio paskirties ir žemės ūkio paskirties žemės sklypų savininkų, norinčių pakeisti tokių sklypų pagrindinę tikslinę naudojimo paskirtį, padėtis netampa nelygi, ar nepažeidžiami miškų atkuriamojo, racionalaus ūkininkavimo principai ir ar yra sudarytos teisinės prielaidos proporcingai ir teisingai suderinti miškų ūkio žemės sklypų savininkų ir viešąjį interesus, užtikrinti racionalų miškų naudojimą.

Savo abejonę pareiškėjas grindžia *inter alia* šiomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis: žemė, miškai, parkai, vandens telkiniai yra ypatingi nuosavybės objektai, tautos gerovės pagrindas; jų naudojimas ir apsauga yra žmogaus egzistavimo, žmogaus ir visuomenės išlikimo bei raidos sąlyga; gamtos apsauga, jos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas yra viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė; ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus suvaržymus, kurie turi būti proporcingi konstituciškai pagrįstam tikslui; nuosavybės teisė gali būti ribojama įstatymu, tačiau ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, turi būti paisoma proporcingumo principo.

2. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymai (Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007) ištirti, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai, Teritorijų planavimo įstatymui ir Miškų įstatymui (jų straipsniams, dalims), grindžiami tokiais argumentais.

Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija), kaip ir Teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje, žemės ūkio paskirties žemės pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimui į kitos paskirties žemę yra numatyta sąlyga, kad toks keitimas galimas tuo atveju, jeigu tai yra numatyta savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose; pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimui iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę tokia sąlyga nėra numatyta. Todėl pareiškėjui kilo abejonė, ar šis Aprašo punktas neprieštarauja Konstitucijai, Teritorijų planavimo įstatymui ir Miškų įstatymui tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, jog detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas

savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose.

3. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymai (Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008) ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Konstitucijai, Teritorijų planavimo įstatymui ir Miškų įstatymui (jų straipsniams, dalims), grindžiami tokiais argumentais.

Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkte buvo nustatyta, kad III ir IV grupių miškuose, nenurodytuose Tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų.

Pasak pareiškėjo, suderinti valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus galima tik įstatymų nustatyta tvarka atliekant Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo procedūras ir laikantis bendrojo teritorijų planavimo principo, kad žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi neprieštarauti įstatymams ir kitiems teisės aktams, atitikti aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Todėl pareiškėjas abejoja, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkte įtvirtintu teisiniu reguliavimu, nustatančiu detaliųjų planų, keičiančių pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio paskirties į kitos paskirties žemę, rengimą, buvo užtikrintas racionalus, saikingas gamtos išteklių (miško) naudojimas, „ar nebuvo pažeidžiami miško nepertraukiamo, racionalaus naudojimo ir atkuriamumo principai, ar buvo išlaikyta proporcija tarp miškų savininkų ir viešojo interesų“.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovų Seimo narės A. Stancikienės, Aplinkos apsaugos komiteto biuro vedėjo D. Karvelio, Seimo kanceliarijos Teisės departamento Valstybinės teisės skyriaus patarėjos N. Azguridienės, šio departamento Civilinės teisės skyriaus vedėjos D. Petrauskaitės, buvusių suinteresuoto asmens – Seimo atstovų buvusio Seimo nario Antano Boso (Seimo Pirmininko 2009 m. vasario 17 d. potvarkiu Nr. PP-22 A. Bosas neteko įgaliojimų atstovauti Seimui šioje konstitucinės justicijos byloje), buvusio Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininko Broniaus Bradausko (Seimo Pirmininko 2009 m. vasario 17 d. potvarkiu Nr. PP-23 B. Bradauskas neteko įgaliojimų atstovauti Seimui šioje konstitucinės justicijos byloje) ir suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovų Aplinkos ministerijos Teisės ir personalo departamento direktoriaus R. Klovo, šio departamento Teisės taikymo skyriaus vedėjos A. Murauskaitės (Ministro Pirmininko 2009 m. birželio 3 d. potvarkiu Nr. 196 A. Murauskaitė neteko įgaliojimų atstovauti Vyriausybei šioje konstitucinės justicijos byloje) bei šio skyriaus vyriausiosios specialistės E. Izokaitytės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaruja atitinkamiems aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* Konstitucijai.

1. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovų A. Boso, B. Bradausko ir D. Karvelio rašytiniuose paaiškinimuose teigiama, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) pareiškėjo ginčijamu aspektu neprieštaruja Konstitucijai.

Seimo atstovų nuomone, ginčijamą Teritorijų planavimo įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą reikia vertinti sistemiškai, atsižvelgiant į kitas to paties įstatymo ir kitų įstatymų nuostatas. Teritorijų planavimo dokumentų rengimo keičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį visuomeniniai santykiai yra sureguliuoti nepažeidžiant natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsaugos, priežiūros, naudojimo, gamtos išteklių atkūrimo ir gausinimo principų.

Pasak Seimo atstovų, iš Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 26 straipsnio 3 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 7 straipsnio 2 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 13 straipsnio 2 dalies nuostatų, kuriose įtvirtinti bendrieji (ir pareiškėjo neginčijami) „teisės aktais tvirtinamų teritorijų planavimo dokumentų teisinės hierarchijos principai“, matyti, kad detaliojo plano sprendiniai negali prieštarauti bendrojo ar specialiojo plano sprendiniams, kad šie principai galioja visiems detaliesiems planams, nepaisant to, kokia pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis yra nustatoma, įskaitant ir miškų ūkio paskirties žemę.

Seimo atstovų nuomone, ginčijamoje Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) yra įtvirtinta speciali nuostata dėl žemės ūkio paskirties žemės; tai padaryta todėl, kad miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis visuomeniniai santykiai yra sureguliuoti Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnyje, o žemės ūkio paskirties žemės keitimas nebuvo aiškiai sureguliuotas.

2. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovių N. Azguridienės ir D. Petrauskaitės rašytiniuose paaiškinimuose teigiama, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai.

Seimo atstovų nuomone, nors pagrindinis įstatymas, reguliuojantis teritorijų planavimą, yra Teritorijų planavimo įstatymas, teritorijų planavimą reglamentuoja ir kiti įstatymai. Ginčijamoje Teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje yra įtvirtinta speciali nuostata, kuri taikoma rengiant detaliuosius planus, kai keičiama žemės ūkio žemės paskirtis.

Įvertinusios teisinį reguliavimą, nustatantį miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką, Seimo atstovės daro išvadą, kad miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis taisyklės yra griežtesnės nei taisyklės, taikomos žemės ūkio paskirties žemės pavertimui kitomis naudmenomis. Jų nuomone, miško žemės savininkai, norintys pakeisti miško žemės paskirtį, niekada nebuvo ir nėra labiau privilegijuoti nei žemės ūkio paskirties žemės savininkai, o tai, kad miško žemės ir žemės ūkio paskirties žemės pagrindinės tikslinės paskirties keitimo tvarką nustato skirtingi teisės aktai, savaime nereiškia, kad viena žemės savininkų grupė turi daugiau teisių už kitą.

3. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovė Seimo narė A. Stancikienė rašytiniuose paaiškinimuose iš esmės pritaria Seimo atstovių N. Azguridienės ir D. Petrauskaitės paaiškinimams.

4. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovės A. Murauskaitės rašytiniuose paaiškinimuose teigiama, kad Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nurodyta apimtimi ir Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Konstitucijai ir įstatymams.

4.1. Vyriausybės atstovės teigimu, pagal Teritorijų planavimo įstatymą savivaldybėms leidžiama Vyriausybės nustatyta tvarka su žemės sklypų naudotojais sudaryti sutartis dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo. Tokia tvarka yra nustatyta Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtintame Apraše (2007 m. sausio 15 d. redakcija). Pagal Aprašo 3 punktą savivaldybė gali sudaryti sutartį tik tada, kai žemės sklypų valdytojų ar naudotojų prašymuose nurodyti planavimo tikslai neprieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams bei bendrųjų ir specialiųjų planų sprendiniams. Taigi ginčijamas teisinis reguliavimas, įtvirtintas Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtintame Apraše (2007 m. sausio 15 d. redakcija), neprieštarauja Konstitucijai, Teritorijų planavimo įstatymui, Miškų įstatymui.

Pasak Vyriausybės atstovės, Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtintame Apraše (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nustatyta tik teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo tvarka ir sutarties sudarymo sąlygos, todėl šis

teisės aktas nelaikytinas teisės aktu, nustatančiu pagrindinės tikslinės žemės paskirties keitimo sąlygas ir apribojimus.

4.2. Vyriausybės atstovė pažymi, kad pagal Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkte įtvirtintą teisinį reguliavimą buvo numatyta galimybė III ir IV grupių miškuose, nenurodytuose šios Tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, esančią miško žemę paversti kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų. Tokia galimybė Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 24 straipsnio 4 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), 26 straipsnio 3 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), kurių atžvilgiu Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkto atitiktį ginčija pareiškėjas, nebuvo numatyta.

Be to, pasak Vyriausybės atstovės, reikėtų skirti atvejus, kai neteisėtais veiksmais yra daroma žala gamtai ir kai teisės aktų nustatyta tvarka miško žemė paverčiama kitomis naudmenomis. Negalima teigti, kad pavertus mišką kitomis naudmenomis nebelieka jokio objekto kaip vertybės, nes žemės ūkio paskirties žemė (pieva, ariami laukai) taip pat yra vertybė, o pakeitus žemės paskirtį į kitą yra tenkinami interesai, susiję su gyvenamojo ploto įgijimu ir ūkinės veiklos plėtojimu. Šiuo metu nustatytas teisinis reguliavimas užtikrina pusiausvyrą ir galimybę gyventi darnioje ir subalansuotoje aplinkoje.

5. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovai R. Klovas ir E. Izokaitytė raštu pateikė paaiškinimus, kuriais iš esmės pritaria A. Murauskaitės paaiškinimams.

IV

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovai Seimo narė A. Stancikienė, D. Karvelis, N. Azguridienė, D. Petrauskaitė ir suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovai R. Klovas ir E. Izokaitytė iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, atsakė į Konstitucinio Teismo teisėjų klausimus ir pateikė papildomus paaiškinimus.

Konstitucinis Teismas

k o n s t a t u o j a :

I

1. Nors pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas *inter alia* prašo (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008) ištirti, ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijai ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, iš prašymų argumentų ir bylų medžiagos matyti, kad jam kilo abejonių, ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijai tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose.

2. Nors pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas *inter alia* prašo (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007) ištirti, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d.

nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, taip pat pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti gali būti keičiama, jeigu toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, iš prašymų argumentų ir bylų medžiagos matyti, kad jam kilo abejonių, ar Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims) tiek, kiek, pasak jo, jame nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose.

3. Pareiškėjas *inter alia* prašo ištirti, ar Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims) neprieštaravo (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008) Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas, kuriame buvo nustatyta: „7.4. III grupės ir IV grupės miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų;“.

Pažymėtina, kad Vyriausybė 2007 m. vasario 27 d. priėmė nutarimą Nr. 238 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2007 m. vasario 27 d. nutarimas Nr. 238) (įsigaliojo 2007 m. kovo 11 d.), kurio 1 punkte nutarė pakeisti Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimą Nr. 641 ir išdėstyti jį nauja redakcija; kartu buvo pakeistas šiuo nutarimu patvirtinto teisės akto pavadinimas – jis pavadintas Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos aprašu (toliau – ir Tvarkos aprašas). Tvarkos aprašo (2007 m. vasario 27 d. redakcija) 6.3 punkte *inter alia* nustatyta: „6.3. <...> III grupės ir IV grupės miškuose, nenurodytuose šio Aprašo 6.1 ir 6.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jeigu tai numatyta Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtuose ir patvirtintuose savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendruosiuose planuose. <...>“.

Palyginus Tvarkos 7.4 punkte nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju Tvarkos aprašo (2007 m. vasario 27 d. redakcija) 6.3 punkte matyti, kad jis iš esmės pakito: pagal ankstesnį, 7.4 punkte nustatytą, teisinį reguliavimą miško žemė galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų, o pagal nustatytąjį 6.3 punkte tai gali būti daroma tik tais atvejais, jeigu tai numatyta Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtuose ir patvirtintuose savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendruosiuose planuose.

Taigi pareiškėjo prašoma ištirti Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkto nuostata šiuo metu negalioja.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalį ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėtą teiseną nutraukti. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tai pasakytina ir apie tuos atvejus, kai ginčijamas teisės aktas (jo dalis) nebuvo panaikintas, tačiau buvo pakeistas jame nustatytas teisinis reguliavimas (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, 2006 m. kovo 14 d. sprendimai (bylos Nr. 3/05 ir 14/03), 2006 m. kovo 30 d., 2006 m. balandžio 14 d., 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimai, 2007 m. gegužės 28 d. sprendimas).

Tačiau, kaip ne kartą konstatuota Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, tais atvejais, kai į Konstitucinį Teismą kreipiasi bylą nagrinėjantis teismas, kuriam kilo abejonių dėl toje byloje taikytino įstatymo ar kito teisės akto atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), Konstitucinis Teismas turi pareigą išnagrinėti teismo prašymą nepaisydamas to, ar ginčijamas įstatymas arba kitas teisės aktas galioja.

4. Nors pareiškėjas *inter alia* prašo ištirti, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nurodyta apimtimi neprieštarauja (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007) ir ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008) Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), iš prašymų argumentų ir bylų medžiagos matyti, kad jam kilo abejonių dėl Aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nurodyta apimtimi ir Tvarkos 7.4 punkto atitikties ne visai Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija), o tik šios dalies nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“.

5. Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas abejoja:

– ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008),

– ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007),

– ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija) (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008).

II

1. Seimas 1995 m. gruodžio 12 d. priėmė Teritorijų planavimo įstatymą, kuris įsigaliojo 1996 m. sausio 1 d. Šis įstatymas reguliavo Lietuvos Respublikos teritorijų planavimą, taip

pat fizinių, juridinių asmenų ir valstybės institucijų tarpusavio santykius šiame procese (1 straipsnis).

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo (1995 m. gruodžio 12 d. redakcija) 16 straipsnį detaliojo planavimo organizatoriai buvo: 1) žemės savininkai; 2) žemės naudotojai; 3) valstybinės žemės valdytojai; 4) savivaldybės valdybos (merai). Pagal šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalį žemės sklypų ir miško valdų arba jų grupių savininkai, valdytojai ir naudotojai, taip pat savivaldybės (pagal sklypų funkcinę paskirtį) detaliuosius planus privalėjo rengti tada, kai buvo numatyta *inter alia* statyba, rekonstrukcija arba griovimas, žemės naudojimo pagrindinės tikslinės paskirties pakeitimas, teritorijos užstatymo režimo, pastatų ar statinių paskirties nustatymas arba pakeitimas.

Šiame kontekste paminėtina, kad Žemės įstatymo (1994 m. balandžio 26 d. redakcija) 5 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta, jog pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį Lietuvos Respublikos žemės fondą sudarė *inter alia* žemės ūkio paskirties žemė, miškų ūkio paskirties žemė, kitos paskirties žemė. Vėliau Žemės įstatymas (1994 m. balandžio 26 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, tačiau teisinis reguliavimas, pagal kurį Lietuvos Respublikos žemės fondą sudarė *inter alia* žemės ūkio paskirties žemė, miškų ūkio paskirties žemė, kitos paskirties žemė, išliko nepakitęs.

2. Taigi pagal Teritorijų planavimo įstatyme (1995 m. gruodžio 12 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), galiojusiu iki 2004 m. gegužės 1 d., nustatytą teisinį reguliavimą:

- detaliųjų planų rengimo sąlygos, kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis, bet kurios tikslinės žemės naudojimo paskirties žemei buvo vienodos;

- kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės (*inter alia* žemės ūkio ir miškų ūkio) naudojimo paskirtis (*inter alia* į kitos paskirties žemę statinių statybai), detaliojo planavimo organizatoriai buvo žemės savininkai, žemės naudotojai, valstybinės žemės valdytojai, savivaldybės valdybos (merai). Pagal tuo metu galiojusį teisinį reguliavimą nebuvo numatyta, kad sudaromos sutartys dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo.

3. Teritorijų planavimo įstatymas (1995 m. gruodžio 12 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir papildomas, *inter alia* Seimo 2000 m. spalio 12 d. priimto Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 2, 4, 9, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo (įsigaliojo 2000 m. spalio 31 d.) 5 straipsnio 1 dalimi buvo pakeista ir nauja redakcija išdėstyta Teritorijų planavimo įstatymo 17 straipsnio 2 dalis, tačiau teisinis reguliavimas išliko nepakitęs tuo aspektu, kad kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis, detaliųjų planų rengimo sąlygos buvo vienodos bet kurios paskirties žemei; kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės (*inter alia* žemės ūkio ir miškų ūkio) naudojimo paskirtis (*inter alia* į kitos paskirties žemę statinių statybai), detaliojo planavimo organizatoriai buvo žemės savininkai, žemės naudotojai, valstybinės žemės valdytojai, savivaldybės valdybos (merai).

4. Seimas 2004 m. sausio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymą, kuris, išskyrus jo 2 ir 3 straipsnius, įsigaliojo nuo 2004 m. gegužės 1 d. (įstatymo 4 straipsnis). Šio įstatymo 1 straipsniu Teritorijų planavimo įstatymas (1995 m. gruodžio 12 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) išdėstytas nauja redakcija, o 3 straipsnyje buvo nustatyta, kad „savivaldybės <...> iki 2007 m. gruodžio 31 d. parengia savivaldybių teritorijų ir jų dalių bendruosius planus“.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 20 straipsnį detaliojo teritorijų planavimo organizatoriai yra savivaldybės administracijos direktorius, valstybinės žemės valdytojai (1 dalis); savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis galėjo sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui (2 dalis). Pagal šio įstatymo 22 straipsnio 1 dalį detalieji planai *inter alia* buvo

rengiami: kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis statinių statybai (3 punktas).

5. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija), su nustatytuoju Teritorijų planavimo įstatyme (1995 m. gruodžio 12 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais iki 2004 m. gegužės 1 d.) matyti, kad:

- detaliųjų planų rengimo sąlygos, kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis, buvo vienodos bet kurios paskirties žemei;

- teisinis reguliavimas pakito taip, kad nebuvo numatyta, jog detaliojo planavimo organizatoriai yra žemės naudotojai, buvo nustatyta, kad detaliojo planavimo organizatoriumi vietoj savivaldybės valdybos (mero) yra savivaldybės administracijos direktorius;

- Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija) jau buvo įtvirtinta galimybė sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo.

6. Seimas 2004 m. rugsėjo 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 4, 12, 15, 22, 24 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kuris įsigaliojo 2004 m. spalio 16 d.

Šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi buvo pakeista Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio „Detaliųjų planų rengimas“ 6 dalis ir ji išdėstyta taip:

„6. Detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Jei bendrieji ar specialieji planai neparengti, detaliųjų planų planavimo organizatoriumi gali būti tik savivaldybės administracijos direktorius arba valstybinės žemės valdytojas.“

Šiame kontekste paminėtina, kad tuo metu, kai įsigaliojo Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija), pagal šio įstatymo 20 straipsnį, kaip minėta, detaliojo teritorijų planavimo organizatoriai buvo savivaldybės administracijos direktorius, valstybinės žemės valdytojai (1 dalis); savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis galėjo sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui (2 dalis); pagal šio įstatymo 22 straipsnio 1 dalį detalieji planai *inter alia* buvo rengiami, kai buvo keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis statinių statybai (3 punktas); pagal 24 straipsnio 1 dalį (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija) rengti detaliuosius planus formuojant žemės sklypus gyvenamųjų namų kvartalų ar gyvenamųjų namų grupių (daugiau kaip trys gyvenamieji namai) statybai buvo galima tik tais atvejais, kai tai buvo numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose saugomų teritorijų ar jų zonų, taip pat gyvenamųjų teritorijų išdėstymo planuose.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su nustatytuoju 22 straipsnio 1 dalyje (2004 m. sausio 15 d. redakcija) pažymėtina, kad šis teisinis reguliavimas susijęs su detaliųjų planų, kuriais keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), rengimu:

- keičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, jei toks keitimas buvo numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, iš žemės ūkio (kaip ir iš bet kurios kitos) žemės į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), detaliojo planavimo organizatoriai buvo savivaldybės administracijos direktorius, valstybinės žemės valdytojai. Savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis

galėjo sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui;

- keičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), jei savivaldybės bendrieji ar specialieji planai buvo neparengti, detaliojo planavimo organizatoriais galėjo būti tik savivaldybės administracijos direktorius arba valstybinės žemės valdytojas;

- rengti detaliuosius planus formuojant žemės sklypus gyvenamųjų namų kvartalų ar gyvenamųjų namų grupių (daugiau kaip trys gyvenamieji namai) statybai buvo galima tik tais atvejais, kai tai buvo numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose saugomų teritorijų ar jų zonų, taip pat gyvenamųjų teritorijų išdėstymo planuose.

8. Seimas 2006 m. birželio 8 d. priėmė Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 1, 2, 7, 10, 12, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kuris įsigaliojo 2006 m. birželio 13 d. Šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalimi buvo pakeista ir nauja redakcija išdėstyta Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija). Įstatymo 22 straipsnio „Detaliųjų planų rengimas“ 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), kurią nurodyta apimtimi ginčija pareiškėjas, nustatyta:

„6. Detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Jei bendrieji ar specialieji planai neparengti, detaliųjų planų planavimo organizatoriumi gali būti tik savivaldybės administracijos direktorius arba valstybinės žemės valdytojas. Jei žemės valdytojas ar naudotojas numato keisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, kurioje numatyta statyti svarbius savivaldybės infrastruktūros objektus (išskyrus gyvenamuosius namus), iki 2007 m. gruodžio 31 d., kai turi būti parengti savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai, savivaldybės administracijos direktorius, esant savivaldybės tarybos sprendimui ir apskrities viršininko pritarimui, Vyriausybės nustatyta tvarka sudaro sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės valdytojui ar naudotojui.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog tiek iš minėto Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymo 3 straipsnio, tiek iš Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) matyti, kad savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai turėjo būti parengti iki 2007 m. gruodžio 31 d.

Palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), su nustatytu šio įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija) matyti, kad įstatymo 22 straipsnio 6 dalis (2004 m. rugsėjo 28 d. redakcija) buvo papildyta nauja nuostata, pagal kurią savivaldybės administracijos direktorius Vyriausybės nustatyta tvarka galėjo sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės valdytojui ar naudotojui, jeigu dėl tokio teisių ir pareigų perdavimo buvo savivaldybės tarybos sprendimas ir tam pritarė apskrities viršininkas. Tokios teisės ir pareigos galėjo būti perduodamos tik tais atvejais, kai žemės valdytojas ar naudotojas numatė keisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), kurioje numatyta statyti svarbius savivaldybės infrastruktūros objektus (išskyrus gyvenamuosius namus), iki 2007 m. gruodžio 31 d., kai turėjo būti parengti savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai.

Teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) buvo keičiamas, tačiau jo 6 dalis keičiama ir (arba) papildoma nebuvo.

9. Minėta, kad pareiškėjas Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai ginčija tiek, kiek, pasak jo, šioje dalyje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Toks teisinis reguliavimas, pasak jo, prieštarauja Konstitucijai, kadangi miškų ūkio paskirties žemė yra mažiau ginama nei žemės ūkio paskirties žemė.

Pažymėtina, kad santykius, susijusius su pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimu, reguliuoja ne tik Teritorijų planavimo įstatymas, bet ir *inter alia* Žemės įstatymas, Miškų įstatymas.

10. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija) nuostatos:

- pagal 2 straipsnio 10 punktą žemės naudmenos – žemės plotai, kurie nuo kitų žemės plotų skiriasi jiems būdingomis gamtinėmis savybėmis arba ūkinio naudojimo ypatumais;

- 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį Lietuvos Respublikos žemės fondas skirstomas į: 1) žemės ūkio paskirties žemę; 2) miškų ūkio paskirties žemę; 3) vandens ūkio paskirties žemę; 4) konservacinės paskirties žemę; 5) kitos paskirties žemę;

- pagal 24 straipsnį pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis Vyriausybės nustatyta tvarka nustatoma formuojant naujus žemės sklypus; šiems žemės sklypams nustatyta pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis keičiama žemės savininkų, valstybinės žemės patikėtinių ar įstatymų nustatytais atvejais kitų subjektų prašymu pagal detaliuosius arba specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus (1 dalis); žemės savininkai naudoti žemę kitai paskirčiai, negu buvo nustatyta žemę įsigyjant nuosavybėn, gali tik apskrities viršininkui priėmus sprendimą pakeisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį (2 dalis).

11. Apibendrinant nurodytas Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nuostatas nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste konstatuotina, kad pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį Lietuvos Respublikos žemės fondas skirstomas *inter alia* į žemės ūkio paskirties žemę, miškų ūkio paskirties žemę, kitos paskirties žemę; nustatyta pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis keičiama pagal detaliuosius arba specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus.

Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 26 straipsnio 4 dalį miškų ūkio paskirties žemėje miškų atkūrimą, apsaugą ir miško išteklių naudojimą nustato Miškų įstatymas.

12. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nuostatos:

- Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) paskirtis – reglamentuoti miškų atkūrimą, apsaugą bei naudojimą ir sudaryti teisinės prielaidas, kad visų nuosavybės formų miškai būtų tvarkomi pagal vienodus tvaraus ir subalansuoto miškų ūkio principus, užtikrinant racionalų miškų išteklių naudojimą aprūpinant pramonę žaliava, biologinės įvairovės išsaugojimą, miškų produktyvumo didinimą, kraštovaizdžio stabilumą ir aplinkos kokybę, galimybę dabar ir ateityje atlikti ekologines, ekonomines ir socialines funkcijas nedarant žalos kitoms ekosistemoms (1 straipsnis);

- miškas – ne mažesnis kaip 0,1 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis natūralioje augavietėje brandos amžiuje siekia ne mažiau kaip 5 metrus, kita miško augalija, taip pat išretėjęs ar dėl žmogaus veiklos bei gamtinių veiksnių netekęs augalijos (kirtavietės, degavietės, aikštės). Laukuose, pakelėse, prie vandens telkinių, gyvenamosiose vietovėse bei kapinėse esančios medžių grupės, siauros – iki 10 metrų pločio – medžių juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai bei krūmai ir miestuose bei kaimo vietovėse esantys žmogaus įveisti parkai

nelaikomi mišku. Šių želdinių priežiūros, apsaugos ir naudojimo tvarką nustato Aplinkos ministerija (2 straipsnio 1 dalis);

- miško žemė – apaugęs mišku (medynai) ir neapaugęs mišku (kirtavietės, žuvę medynai, miško aikštės, medelynai, daigynai, miško sėklinės plantacijos ir žaliaviniai krūmynai bei plantacijos) plotas. Miško žemei taip pat priskiriami tame pačiame plote esantys miško keliai, kvartalų, technologinės ir priešgaisrinės linijos, medienos sandėlių bei kitų su mišku susijusių įrenginių užimti plotai, poilsio aikštelės, žvėrių pašarų aikštelės, taip pat žemė, skirta miškui įveisti (2 straipsnio 3 dalis);

- miškai pagal ūkininkavimo tikslus, ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį buvo ir yra skirstomi į rezervatinius miškus (I grupė), specialios paskirties miškus (ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai miškai) (II grupė), apsauginius miškus (III grupė), ūkinius miškus (IV grupė) (3 straipsnis (2001 m. balandžio 10 d. ir 2007 m. birželio 26 d. redakcijos);

- miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, Vyriausybės nustatyta tvarka derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus (11 straipsnio 1 dalis); miško išskirtimas technologinėms ir gamybinėms miško ūkio reikmėms (daigynams įrengti, miško ūkiniams keliams tiesti, priešgaisrinėms juostoms, technologiniams proskiebams, poilsio aikštelėms ir medienos sandėliams įrengti, nustatyta tvarka žvyru bei smėliui kasti ūkio reikmėms ir kt.) nėra miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis (11 straipsnio 2 dalis).

13. Apibendrinant nurodytas Miškų įstatyme (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) įtvirtintas nuostatas darytinos šios išvados:

- Miškų įstatyme (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nustatyta, kokiomis naudmenomis užimti plotai priskiriami miško žemei;

- miškai pagal ūkininkavimo tikslus, ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį buvo ir yra skirstomi į rezervatinius miškus (I grupė), specialios paskirties miškus (ekosistemų apsaugos ir rekreaciniai miškai) (II grupė), apsauginius miškus (III grupė), ūkinius miškus (IV grupė);

- Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintos dvi nuostatos: pirma, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais; antra, miško žemę paverčiant kitomis naudmenomis turi būti Vyriausybės nustatyta tvarka derinami valstybės, miško savininko ir visuomenės interesai;

- nei Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje, nei kituose šio įstatymo straipsniuose įtvirtinus teisinį reguliavimą nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi.

14. Vyriausybė 2002 m. gegužės 9 d. priėmė nutarimą Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“, įsigaliojusį 2002 m. gegužės 15 d., kurio 1 punktu patvirtino Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką, kurios 7.4 punkto atitiktį Konstitucijai ir įstatymams ginčija pareiškėjas šioje konstitucinės justicijos byloje.

14.1. Pagal Tvarkos 1 punktą miško žemė galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus; šie interesai derinami rengiant teritorijų planavimo dokumentus ir atliekant viešąjį svarstymą Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarime Nr. 1079 „Dėl Teritorijų planavimo dokumentų projektų svarstymo su visuomene nuostatų patvirtinimo“ nustatyta tvarka.

Vyriausybė 1996 m. rugsėjo 18 d. priėmė nutarimą Nr. 1079 „Dėl Teritorijų planavimo dokumentų projektų svarstymo su visuomene nuostatų patvirtinimo“, įsigaliojusį 1996 m. rugsėjo 26 d., kurio 1 punktu patvirtino Teritorijų planavimo dokumentų projektų svarstymo su visuomene nuostatus (toliau – Nuostatai). Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad pagal šiuos Nuostatus viešasis svarstymas, *inter alia* derinimas,

turėjo būti atliekamas Nuostatuose nustatyta tvarka, laikantis planavimo dokumentų rengimo viešumo principo. Nors Nuostatai buvo ne kartą keičiami, tačiau minėta nuostata nepakito.

14.2. Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7 punkte *inter alia* buvo nustatyta:

„7. Miško žemė kitomis naudmenomis paverčiama ir miškų ūkio paskirties žemės pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis pakeičiama vadovaujantis šiais reikalavimais:

7.1. paversti miško žemę kitomis naudmenomis draudžiama I grupės miškuose, II grupės – ekosistemų apsaugos miškuose, III grupės – draustinių miškuose ir kituose miškuose, esančiuose vieno kilometro atstumu nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių, paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, paveldo objektų fizinės apsaugos pozoniuose;

7.2. II grupės – rekreaciniuose, III grupės ir IV grupės miškuose, esančiuose saugomose teritorijose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 punkte, miško žemę paversti kitomis naudmenomis galima tik reikmėms, susijusioms su saugomų teritorijų apsauga, tvarkymu ir rekreaciniu naudojimu, jeigu tai numatyta saugomų teritorijų planavimo dokumentuose;

7.3. II grupės – rekreaciniuose miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jeigu tai numatyta Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtuose ir patvirtintuose savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose planavimo dokumentuose – miškotvarkos arba žemėtvarkos projektuose;

7.4. III grupės ir IV grupės miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų;

7.5. miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik tada, kai yra patvirtinti šios tvarkos 7.2 ir 7.3 punktuose nurodyti teritorijų planavimo dokumentai (kai jų reikia) ir nustatytąja tvarka parengti ir <...> patvirtinti detalieji planai.“

14.3. Pagal Tvarkos 8 punktą kitomis naudmenomis pirmiausia buvo paverčiama ta miško žemė, kuri neapaugusi mišku (miško aikštės, žuvę medynai, kirtavietės), taip pat jeigu joje auga mažo skalsumo stichinių nelaimių sudarkyti ar kitaip išretėję minkštųjų lapuočių medynai; visais atvejais turėjo būti atsižvelgiama į miškų aplinkosauginę reikšmę.

15. Apibendrinant nurodytas Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. priimtu nutarimu Nr. 1079 patvirtintų Nuostatų ir Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos nuostatas darytinos šios išvados:

– pagal Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. priimtu nutarimu Nr. 1079 patvirtintus Nuostatus (1996 m. rugsėjo 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) viešasis svarstymas, *inter alia* derinimas, turėjo būti atliekamas Nuostatuose nustatyta tvarka, laikantis planavimo dokumentų rengimo viešumo principo;

– Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkte buvo nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį miško žemė, buvusi III grupės (apsauginiuose) miškuose, jeigu šie miškai nebuvo priskiriami draustinių miškams ir kitiems miškams, esantiems vieno kilometro atstumu nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių, paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, paveldo objektų fizinės apsaugos pozoniuose, taip pat III grupės (apsauginiuose) ir IV grupės (ūkiniuose) miškuose ir jeigu šie miškai nebuvo saugomose teritorijose, galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų.

16. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos šios Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nuostatos:

– bendrasis planas – teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai (2 straipsnio (2006 m. birželio 8 d. redakcija) 1 dalis);

– bendrojo teritorijų planavimo dokumentai yra: 1) valstybės teritorijos bendrasis (generalinis) planas; 2) apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas; 3) savivaldybės teritorijos bendrasis planas; 4) savivaldybės teritorijos dalies (miesto ar miestelio) bendrasis planas (9 straipsnio 2 dalis). Bendrieji planai privalomi visiems planuojamoje teritorijoje esančio nekilnojamojo turto savininkams, valdytojams ar naudotojams (9 straipsnio 2 dalis);

– specialusis planas (projektas) – teritorijų planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir tikslus, nustatytos atskiroms veiklos sritims reikalingų teritorijų vystymo, infrastruktūros tvarkymo ir (ar) apsaugos kryptys, priemonės ir reikalavimai (2 straipsnio (2006 m. birželio 8 d. redakcija) 27 dalis);

– specialiojo teritorijų planavimo objektai *inter alia* yra žemės ūkio, miškų ūkio paskirties žemė (13 straipsnio 1 dalis);

– pagal 15 straipsnio 1 dalį (2006 m. birželio 8 d. redakcija) specialiojo teritorijų planavimo dokumentai yra *inter alia* miškų tvarkymo schemas;

– detalusis planas – teritorijų planavimo dokumentas, kuriame yra nustatytos žemės sklypų ribos, teritorijos tvarkymo ir naudojimo režimas (statybos ir kitos veiklos privalomosios sąlygos) (2 straipsnio (2006 m. birželio 8 d. redakcija) 3 dalis);

– detaliojo teritorijų planavimo objektai yra: 1) miestų, miestelių teritorijų dalys, 2) kaimų teritorijos, 3) žemės sklypas ir sklypų grupės (19 straipsnio 1 dalis);

– kaip minėta, pagal 20 straipsnio 1 dalį detaliojo teritorijų planavimo organizatoriai yra savivaldybės administracijos direktoriai, valstybinės žemės valdytojai, o pagal 2 dalį (2006 m. birželio 8 d. redakcija) savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis gali sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ar naudotojui;

– kaip minėta, pagal 22 straipsnio 1 dalį detalieji planai *inter alia* rengiami, kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis statinių statybai (3 punktą);

– rengti detaliuosius planus formuojant žemės sklypus gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų bei statinių statybai galima tik tais atvejais, kai statyba numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose saugomų teritorijų ar jų zonų, saugomų paveldo objektų, taip pat gyvenamųjų ar kitų teritorijų išdėstymo planuose. Jei bendrieji planai neparengti iki 2007 m. gruodžio 31 d., kai turi būti parengti savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai, rengti detaliuosius planus svarbių savivaldybės infrastruktūros objektų (išskyrus gyvenamųjų namų) statybai gali būti leidžiama savivaldybės tarybos sprendimu, gavus apskrities viršininko pritarimą (24 straipsnio 1 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija);

– detalieji planai *inter alia* negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams (24 straipsnio 4 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija);

– detaliojo plano sprendiniai turi neprieštarauti įstatymais, Vyriausybės nutarimais nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų reikalavimams, galiojantiems savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrųjų, taip pat specialiųjų planų (išskyrus žemės reformos žemėtvarkos projektus, kurių sprendinius keičia detalieji planai) sprendiniams, kitiems teisės aktams (26 straipsnio 3 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

17. Apibendrinant nurodytas Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nuostatas nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste darytinos šios išvados:

– šiame įstatyme reguliuojami santykiai, susiję su detaliųjų planų rengimu, *inter alia* kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į kitos paskirties žemę statinių statybai; nustatomos tokių detaliųjų planų rengimo sąlygos, taip pat atvejai, kai savivaldybė

gali sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui;

– detalieji planai, *inter alia* kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į kitos paskirties žemę statinių statybai, *inter alia* negali būti rengiami: kai statyba nenumatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose saugomų teritorijų ar jų zonų, saugomų paveldo objektų, taip pat gyvenamųjų ar kitų teritorijų išdėstymo planuose (išskyrus atvejus, kai savivaldybės tarybos sprendimu, gavus apskrities viršininko pritarimą, galėjo būti rengiami detalieji planai svarbių savivaldybės infrastruktūros objektų (išskyrus gyvenamųjų namų) statybai, jei bendrieji planai buvo neparengti iki 2007 m. gruodžio 31 d.); jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams;

– Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) reguliuojant santykius, kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), be bendrojo teisinio reguliavimo, šio įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatytas atskiras, specialus teisinis reguliavimas, skirtas detaliųjų planų, kuriais keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), rengimui, taip pat nustatyta, kas gali būti tokio detaliojo teritorijų planavimo organizatorius, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis galima sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ar naudotojui rengiant minėtus detaliuosius planus.

18. Įvertinus nurodytą Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais), Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) ir Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nuostatose įtvirtintą teisinį reguliavimą, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste darytinos šios išvados.

18.1. Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) reguliuojant santykius, kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), be bendrojo teisinio reguliavimo, šio įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatytas atskiras, specialus teisinis reguliavimas, skirtas detaliųjų planų, kuriais keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), rengimui, taip pat nustatyta, kas gali būti tokio detaliojo teritorijų planavimo organizatorius, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis galima sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ar naudotojui rengiant minėtus detaliuosius planus.

18.2. Teisinis reguliavimas, nustatantis tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimo iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* į kitos paskirties žemę statinių statybai) sąlygas, yra nustatytas ne Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), o kituose šio ir kitų įstatymų straipsniuose (jų dalyse), *inter alia* Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 20 straipsnio 2 dalyje, 22 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 24 straipsnio 1 dalyje, taip pat Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 11 straipsnio 1 dalyje ir Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 24 straipsnio 1 dalyje.

III

Dėl Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punkto atitikties Konstitucijos 54

straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

1. Minėta, kad Vyriausybė 2002 m. gegužės 9 d. priėmė nutarimą Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“, kuris įsigaliojo 2002 m. gegužės 15 d. Šiuo nutarimu Vyriausybė, vadovaudamasi Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsniu, patvirtino Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką.

2. Kaip minėta, Tvarkos 7 punkte *inter alia* buvo nustatyta:

„7. Miško žemė kitomis naudmenomis paverčiama ir miškų ūkio paskirties žemės pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis pakeičiama vadovaujantis šiais reikalavimais:

7.1. paversti miško žemę kitomis naudmenomis draudžiama I grupės miškuose, II grupės – ekosistemų apsaugos miškuose, III grupės – draustinių miškuose ir kituose miškuose, esančiuose vieno kilometro atstumu nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių, paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, paveldo objektų fizinės apsaugos pozoniuose;

7.2. II grupės – rekreaciniuose, III grupės ir IV grupės miškuose, esančiuose saugomose teritorijose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 punkte, miško žemę paversti kitomis naudmenomis galima tik reikmėms, susijusioms su saugomų teritorijų apsauga, tvarkymu ir rekreaciniu naudojimu, jeigu tai numatyta saugomų teritorijų planavimo dokumentuose;

7.3. II grupės – rekreaciniuose miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jeigu tai numatyta Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtuose ir patvirtintuose savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendruosiuose planuose arba specialiuosiuose planavimo dokumentuose – miškotvarkos arba žemėtvarkos projektuose;

7.4. III grupės ir IV grupės miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų;

7.5. miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik tada, kai yra patvirtinti šios tvarkos 7.2 ir 7.3 punktuose nurodyti teritorijų planavimo dokumentai (kai jų reikia) ir nustatytą tvarką parengti ir <...> patvirtinti detalieji planai.“

3. Minėta ir tai, kad Tvarkos 8 punkte *inter alia* buvo nustatyta, jog kitomis naudmenomis pirmiausia paverčiama ta miško žemė, kuri neapaugusi mišku (miško aikštės, žuvę medynai, kirtavietės), taip pat jeigu joje auga mažo skalsumo stichinių nelaimių sudarkyti ar kitaip išretėję minkštųjų lapuočių medynai; visais atvejais turėjo būti atsižvelgiama į miškų aplinkosauginę reikšmę.

4. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkte, kurio atitiktį Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims) ginčija pareiškėjas, buvo nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį miško žemė, buvusi III grupės (apsauginiuose) miškuose, jeigu šie miškai nebuvo priskiriami draustinių miškams ir kitiems miškams, esantiems vieno kilometro atstumu nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių, paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, paveldo objektų fizinės apsaugos pozoniuose, taip pat III grupės (apsauginiuose) ir IV grupės (ūkiniuose) miškuose, jeigu šie miškai nebuvo saugomose teritorijose, galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar

savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų.

Taigi Vyriausybė nustatė, kad III ir IV grupių miškuose (išskyrus atskiras nurodytas išimtis) miško žemė galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų.

5. Minėta, kad Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ buvo priimtas vadovaujantis Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsniu, *inter alia* jo 1 dalimi.

Minėta ir tai, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims), *inter alia* Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai.

6. Pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymus tiriant, ar ginčijamas Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, būtina išsiaiškinti, ar Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Konstitucijai.

7. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teismas, vykdydamas teisingumą, turi vadovautis tik Konstitucijai neprieštaraujančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, jis negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. birželio 27 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad būtų iš esmės klaidinga prezumpcija, esą poįstatyminis teisės aktas turi atitikti antikonstitucinį įstatymą, tokia prezumpcija paneigtą Konstitucijoje įtvirtintą teisės aktų hierarchijos, kurios viršūnėje yra Konstitucija, sampratą; taip būtų iškreipta pati konstitucinės justicijos esmė (Konstitucinio Teismo 2007 m. sausio 16 d., 2007 m. birželio 27 d., 2007 m. gruodžio 17 d. nutarimai).

Vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų – reikalavimas, kad neturi būti taikomas teisės aktas, prieštaraujantis aukštesnės galios teisės aktui.

8. Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „1. Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, Vyriausybės nustatyta tvarka derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus.“

Minėtu teisiniu reguliavimu, pagal kurį miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, Vyriausybės nustatyta tvarka derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus, viena vertus, siekiama užtikrinti miško, kaip visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės, apsaugą, kita vertus, sudaromos prielaidos varžyti miško savininkų nuosavybės teises.

9. Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 23 straipsnyje (*inter alia* jo 1 ir 2 dalyse) yra įtvirtinta nuosavybės neliečiamumas ir apsauga; įstatymai turi saugoti visų savininkų, taigi ir valstybės (kaip visos visuomenės organizacijos) bei savivaldybių, nuosavybės teises.

Taip pat Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad nuosavybė atlieka ir socialinę funkciją, ji įpareigoja.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisei priešingų veikų ir (arba) dėl visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio; ribojant nuosavybės teises visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. rugsėjo 19 d., 2003 m. kovo 4

d., 2003 m. rugsėjo 30 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. kovo 14 d., 2009 m. balandžio 10 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad miškai yra ypatingi nuosavybės teisės objektai. Pagal Konstituciją žemė, miškai, vandens telkiniai gali nuosavybės teise priklausyti įvairiems subjektams – valstybei, savivaldybėms, juridiniams ir fiziniams asmenims. Konstitucinis Teismas 1998 m. birželio 1 d. nutarime yra konstatavęs: miškas yra vienas pagrindinių gamtos turtų; jis yra vienos bendros ekologinės sistemos dalis, tarnauja visuomenės ir žmonių gerovei, saugo kraštovaizdžio stabilumą, gerina aplinkos kokybę; miškui, kaip aplinkos sudedamajai daliai, yra taikomi bendrieji aplinkos apsaugos principai: aplinkos apsauga yra valstybės bei kiekvieno gyventojo rūpestis ir pareiga, viešieji ir privatus interesai turi būti skirti aplinkos kokybei gerinti; neigiamo poveikio aplinkai mažinimas, gamybos ekologizavimas, gamtos išteklių racionalus ir kompleksiškas naudojimas; miško savininkams, valdytojams ir naudotojams galiojančiuose teisės aktuose yra nustatytos specialios pareigos, kaip antai: saugoti miškus nuo gaisrų, kenkėjų, ligų ir kitų neigiamų veiksnių, laiku ir tinkamai atkurti iškirstą mišką, mišką naudoti tokiais būdais, kurie padėtų mažinti neigiamą poveikį aplinkai, racionaliai ūkininkauti miško žemėje, išsaugoti biologinę įvairovę ir pan. Miškams, palyginti su kitais objektais, įstatymu gali būti nustatytas specialus, ypatingas teisinis režimas (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas).

10. Iš Konstitucijos kylančias nuostatas, kad nuosavybė įpareigoja ir kad nuosavybės teisė nėra absoliuti, aiškindamas kartu su Konstitucijos 54 straipsniu, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad visi žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkai, valdytojai, naudotojai privalo paisyti konstitucinio natūralios gamtinės aplinkos apsaugos imperatyvo, saugoti gamtinę aplinką, nepabloginti jos būklės, nedaryti žalos gamtinei aplinkai (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas); žemės, miškų ir vandens telkinių tinkamas, racionalus naudojimas ir apsauga – Konstitucijos ginamas viešasis interesas (Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas); valstybė, turėdama konstitucinę priedermę veikti taip, kad būtų garantuota natūralios gamtinės aplinkos, atskirų jos objektų apsauga, gamtos išteklių racionalus naudojimas, atkūrimas bei jų gausinimas, gali įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų ribojamas atskirų gamtinės aplinkos objektų (gamtos išteklių) naudojimas (Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d., 2008 m. liepos 4 d. nutarimai); ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus (Konstitucinio Teismo 1998 m. birželio 1 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. kovo 14 d., 2007 m. rugsėjo 6 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 14 d. nutarime yra konstatavęs ir tai, kad iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad nuosavybės teisės saugo įstatymai, 54 straipsnio nuostatos, kad valstybė privalo rūpintis natūralios gamtinės aplinkos, atskirų gamtos objektų, ypač vertingų vietovių apsauga, iš kitų Konstitucijos nuostatų darytina išvada, jog atitinkamos apsaugos priemonės, įskaitant visus nuosavybės teisės bei ūkinės veiklos laisvės ribojimus, draudimus, turi būti nustatytos įstatymu.

11. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs: Konstitucija nedraudžia žemės, kitų gamtinės aplinkos objektų skirstyti pagal įvairius kriterijus, *inter alia* pagal naudojimo paskirtį; tai turi būti daroma atsižvelgiant į atitinkamų gamtinių objektų savybes, kitus gamtinės aplinkos veiksnius; diferencijuotai reguliuodamas santykius, susijusius su žemės, miškų, parkų, vandens telkinių, taip pat esančių ypač vertingose vietovėse, nuosavybe ir naudojimu, įstatymų leidėjas gali žemę, kitus natūralios gamtinės aplinkos objektus priskirti tam tikroms rūšims (kategorijoms), nustatyti tokių objektų teisinį režimą, *inter alia* nuosavybės, naudojimo, ūkinės ir kitos veiklos sąlygas, apribojimus, draudimus; minėti apribojimai, draudimai turi būti konstituciškai pagrįsti (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d., 2006 m. kovo 30 d. nutarimai).

12. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad žemės sklypų priskyrimas žemės ūkio paskirties žemei arba kitokios paskirties žemei gali būti keičiamas (*inter alia* įvykus atitinkamų žemės išteklių kokybiniais pokyčiais); idant būtų išsaugomos žemės ūkio

paskirties žemės naudingosios savybės, įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti aiškius žemės ūkio paskirties žemės keitimo į kitos paskirties žemę kriterijus, keičiant žemės paskirtį turi būti paisoma viešojo intereso (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 30 d. nutarimas); tai *mutatis mutandis* taikytina ir reguliuojant santykius, susijusius su žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimu.

Taigi pagal Konstituciją įstatymų leidėjas gali nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį žemės sklypų priskyrimas miškų ūkio paskirties žemei gali būti keičiamas, taip pat miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis (*inter alia* įvykus šios žemės išteklių kokybiniais pokyčiams). Įstatymų leidėjas pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23, 54 straipsnius, reguliuodamas santykius, susijusius su žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimu į kitos paskirties žemę, taip pat su miško žemės pavertimu kitomis naudmenomis, turi pareigą nustatyti aiškius žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimo į kitos paskirties žemę, taip pat miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kriterijus. Tai darant turi būti paisoma miško, kaip gamtinio objekto, ypatumų, bendrųjų aplinkos apsaugos principų (*inter alia* neigiamo poveikio aplinkai mažinimo, gamtos išteklių racionalaus ir kompleksiško naudojimo), taip pat viešojo intereso. Šiame kontekste pažymėtina, kad teisinis reguliavimas įstatymu nustatant žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimą į kitos paskirties žemę, taip pat miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis gali būti diferencijuotas, *inter alia* atsižvelgiant į miško vertingumą, funkcinę paskirtį, poveikį ekosistemai.

13. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas. Teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai).

14. Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 14 d. nutarime yra konstatavęs, kad teisės aktais reguliuojant santykius, susijusius su žemės, miškų, parkų, vandens telkinių, taip pat ir esančių ypač vertingose vietovėse, nuosavybe, naudojimu, būtina paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas), nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas).

15. Minėta, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „1. Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, Vyriausybės nustatyta tvarka derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus.“

Pažymėtina, kad, kaip minėta, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintos dvi nuostatos: pirma, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais; antra, miško žemę paverčiant kitomis naudmenomis turi būti Vyriausybės nustatyta tvarka derinami valstybės, miško savininko ir visuomenės interesai.

16. Minėta ir tai, kad aiškinamoje Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalies nuostatoje, pagal kurią miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, yra įtvirtinta bendra taisyklė, jog miško žemė negali būti paverčiama kitomis naudmenomis; tai galima daryti „tik išimtiniais atvejais“.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog tai, kad miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, atitinka miško, kaip išimtinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės, ypatingą teisinį statusą.

Kartu pažymėtina ir tai, kad nei Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje, nei kituose šio įstatymo straipsniuose įtvirtinant teisinį reguliavimą nėra atskleistas vartojamos formuluotės „tik išimtiniais atvejais“ turinys. Taigi formuluotės „tik išimtiniais atvejais“, kuri iš esmės nulemia miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis, prasmė nėra apibrėžta, ji nėra aiški.

Pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, nei Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje, nei kituose šio įstatymo straipsniuose įtvirtinant teisinį reguliavimą nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi.

Šiame kontekste konstatuotina, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį miško žemę paverčiant kitomis naudmenomis turi būti Vyriausybės nustatyta tvarka derinami valstybės, miško savininko ir visuomenės interesai, vertintinas kaip tam tikrų procedūrų interesų derinimui nustatymas; tokios procedūros negali būti aiškinamos taip, esą įstatymų leidėjas tokiu būdu leidžia nustatyti išimtiniais laikytinus miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejus.

17. Minėta, kad įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises; pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio. Minėta ir tai, kad miškai yra ypatingi nuosavybės teisės objektai; ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus, tačiau nuosavybės teisės gali būti ribojamos tik remiantis įstatymu.

Taip pat minėta, kad pagal Konstituciją įstatymu gali būti įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį miškų ūkio žemės paskirtis gali būti keičiama; įstatymų leidėjas, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23, 54 straipsnius, reguliuodamas santykius, susijusius su miškų ūkio žemės paskirties keitimu, taip pat su miško žemės pavertimu kitomis naudmenomis, turi pareigą nustatyti aiškius miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kriterijus; tai darant turi būti paisoma miško, kaip gamtinio objekto, ypatumų, bendrųjų aplinkos apsaugos principų (*inter alia* neigiamo poveikio aplinkai mažinimo, gamtos išteklių racionalaus ir kompleksiško naudojimo), taip pat viešojo intereso; teisinis reguliavimas įstatymu nustatant žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimą, taip pat miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis gali būti diferencijuotas, *inter alia* atsižvelgiant į miško vertingumą, funkcinę paskirtį, poveikį ekosistemai.

Minėta ir tai, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas; teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus.

Konstatuotina, kad, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje nenustačius išimtiniais laikytinų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejų arba (ir) kriterijų, yra nukrypstama nuo iš Konstitucijos 23, 54 straipsnių, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių reikalavimų.

18. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi, prieštarauja Konstitucijos 23, 54 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

19. Konstatavęs, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi,

prieštarauja Konstitucijai, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje netirs, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai.

Priešingu atveju (jeigu Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punkto atitiktis Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai būtų tirama) būtų paneigta Konstitucijoje įtvirtinta teisės aktų hierarchijos samprata, Konstitucijos viršenybės principas, būtų iškreipta pati konstitucinės justicijos esmė.

20. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas, kuriame nustatyta, kad „III grupės ir IV grupės miškuose, nenurodytuose šios tvarkos 7.1 ir 7.2 punktuose, miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų“ neprieštaravo Konstitucijos 54 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

21. Sprendžiant, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Konstitucijai, pažymėtina, kad, kaip minėta, jame Vyriausybė nustatė, jog III ir IV grupių miškuose (išskyrus atskiras nurodytas išimtis) miško žemė galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų.

22. Šiame nutarime konstatuota, kad:

- pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23, 54 straipsnius, reguliuodamas santykius, susijusius su miškų ūkio žemės paskirties keitimu, taip pat su miško žemės pavertimu kitomis naudmenomis, įstatymų leidėjas turi pareigą įstatymu nustatyti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kriterijus;

- nei Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalyje, nei kituose šio įstatymo straipsniuose įtvirtinant teisinį reguliavimą nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi;

- teisės aktais reguliuojant santykius, susijusius su žemės, miškų, parkų, vandens telkinių, taip pat ir esančių ypač vertingose vietovėse, nuosavybe, naudojimu, būtina paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo; teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu;

- ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus; ribojant nuosavybės teises visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo.

23. Konstatuotina, kad Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktu, kuriame buvo nustatyta, kad III ir IV grupių miškuose (išskyrus atskiras nurodytas išimtis) miško žemė galėjo būti paverčiama kitomis naudmenomis ir nesant Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtų ir patvirtintų savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendrųjų planų arba specialiųjų

planavimo dokumentų – miškotvarkos projektų, poįstatyminiu aktu buvo reguliuojami santykiai, susiję su savininko nuosavybės teisių ribojimu, t. y. tokie santykiai, kurie pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23, 54 straipsnius, konstitucinį teisinės valstybės principą, turi būti reguliuojami tik įstatymu.

24. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas prieštaravo Konstitucijos 23, 54 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

25. Konstatavęs, kad Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas prieštaravo Konstitucijos 23, 54 straipsniams konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje netirs, ar Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 1 punktu patvirtintos Tvarkos 7.4 punktas neprieštaravo Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, 26 straipsnio 3 daliai (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

IV

Dėl Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas abejoja, ar Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007, 1B-21/2008).

2. Pareiškėjas savo abejones dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui grindžia tuo, kad, pasak jo, ginčijamoje Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nėra nustatyta teisinio reguliavimo, pagal kurį keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, tuo tarpu šioje normoje yra nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai; taigi, pareiškėjo nuomone, toks teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai, kadangi miškų ūkio paskirties žemė ginama mažiau nei žemės ūkio paskirties žemė.

3. Minėta, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio „Detaliųjų planų rengimas“ 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), kurią nurodyta apimtimi šioje konstitucinės justicijos byloje ginčija pareiškėjas, nustatyta:

„6. Detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Jei bendrieji ar specialieji planai neparengti, detaliųjų planų planavimo organizatoriumi gali būti tik savivaldybės administracijos direktorius arba valstybinės žemės valdytojas. Jei žemės valdytojas ar naudotojas numato keisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, kurioje numatyta statyti svarbius savivaldybės infrastruktūros objektus

(išskyrus gyvenamuosius namus), iki 2007 m. gruodžio 31 d., kai turi būti parengti savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai, savivaldybės administracijos direktorius, esant savivaldybės tarybos sprendimui ir apskrities viršininko pritarimui, Vyriausybės nustatyta tvarka sudaro sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės valdytojui ar naudotojui.“

4. Taip pat minėta, kad Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) reguliuojant santykius, kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), be bendrojo teisinio reguliavimo, šio įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatytas specialus teisinis reguliavimas, skirtas detaliųjų planų, kuriais keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai), rengimui, taip pat nustatyta, kas gali būti tokio detaliojo teritorijų planavimo organizatorius, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis galima sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ar naudotojui rengiant minėtus detaliuosius planus.

5. Pažymėtina, kad, kaip minėta, teisinis reguliavimas, įtvirtinantis pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimo iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai) sąlygas, yra nustatytas ne Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), o kituose šio bei kitų įstatymų straipsniuose (jų dalyse). Antai, kaip minėta, Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta, kad „savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis gali sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ir naudotojui“ (20 straipsnio 2 dalis), „detalieji planai rengiami: <...> 3) kai keičiama pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis statinių statybai <...>“, (22 straipsnio 1 dalies 3 punktas), „rengti detaliuosius planus formuojant žemės sklypus gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų bei statinių statybai galima tik tais atvejais, kai statyba numatyta savivaldybės teritorijos ar jos dalies bendruosiuose arba specialiuosiuose <...> planuose. Jei bendrieji planai neparengti iki 2007 m. gruodžio 31 d. <...> rengti detaliuosius planus svarbių savivaldybės infrastruktūros objektų (išskyrus gyvenamuosius namų) statybai gali būti leidžiama savivaldybės tarybos sprendimu, gavus apskrities viršininko pritarimą“ (24 straipsnio 1 dalis); taip pat minėta, kad Miškų įstatyme (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nustatyta, jog „miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, Vyriausybės nustatyta tvarka derinant valstybės, miško savininko ir visuomenės interesus“ (11 straipsnio 1 dalis); minėta ir tai, kad Žemės įstatyme (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nustatyta, jog „žemės sklypams nustatyta pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis keičiama <...> pagal detaliuosius arba specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus“ (24 straipsnio 1 dalis).

Taigi iš nurodyto teisinio reguliavimo matyti, kad pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimo iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę (*inter alia* statinių statybai) sąlygos yra nustatytos ne Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija), o kituose šio ir kitų įstatymų straipsniuose (jų dalyse), *inter alia* Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 20 straipsnio 2 dalyje, 22 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 24 straipsnio 1 dalyje, taip pat Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 11 straipsnio 1 dalyje ir Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 24 straipsnio 1 dalyje.

6. Šiame kontekste pažymėtina, jog pareiškėjas, prašydamas ištirti Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai tiek, kiek, pasak jo,

joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, kaip minėta, ginčija ne Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad joje nėra nustatyta, kas, jo nuomone, turėtų būti nustatyta; taigi šiuo atveju iš esmės yra keliamas legislatyvinės omisijos klausimas.

7. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai, 2009 m. kovo 2 d. nutarimas).

8. Minėta, kad teisinis reguliavimas, nustatantis tikslinės žemės naudojimo paskirties iš miškų ūkio žemės keitimo sąlygas (*inter alia* į kitos paskirties žemę statinių statybai), yra nustatytas *inter alia* Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 20 straipsnio 2 dalyje, 22 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 24 straipsnio 1 dalyje, taip pat Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 11 straipsnio 1 dalyje ir Žemės įstatymo (2004 m. sausio 27 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 24 straipsnio 1 dalyje.

9. Taigi nėra jokio teisinio pagrindo teigti, kad pareiškėjo nurodytas teisinis reguliavimas, pagal kurį detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, turėtų būti nustatytas būtent Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

Vadinasi, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nėra pareiškėjo nurodytos legislatyvinės omisijos – tokios teisinio reguliavimo spragos, kurią draudžia Konstitucija.

10. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi, prieštarauja Konstitucijai. Kartu pažymėtina, jog vien tai, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis atitinkama apimtimi pripažinta prieštaraujančia Konstitucijai, nereiškia, jog pareiškėjo nurodytas teisinis reguliavimas turėjo būti nustatytas būtent Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija).

11. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Dėl Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai.

1. Minėta, kad pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas abejoja, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) tiek, kiek, pasak jo, jame nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai (prašymai Nr. 1B-08/2007, 1B-17/2007).

2. Pareiškėjas savo abejones dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai ir įstatymams grindžia tuo, kad, pasak jo, ginčijamas Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nenustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, prieštarauja Konstitucijai ir įstatymams, kadangi miškų ūkio paskirties žemė nustatytuoju reguliavimu yra mažiau ginama nei žemės ūkio paskirties žemė.

3. Pažymėtina, jog pareiškėjas, prašydamas ištirti Aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) atitiktį Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“, Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai, ginčija ne Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, o tai, kad jame nėra nustatyta, kas, jo nuomone, turėtų būti nustatyta, taigi yra keliamas teisės spragos klausimas.

4. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra (*Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. lapkričio 5 d. sprendimai, 2009 m. kovo 2 d. nutarimas*).

5. Vyriausybė, vadovaudamasi Teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnio 2 dalimi, 2004 m. gegužės 26 d. priėmė nutarimą Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo

organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuris įsigaliojo 2004 m. gegužės 29 d. Šiuo nutarimu Vyriausybė patvirtino Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašą.

Minėtas aprašas reglamentavo detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui perdavimo ir sutarčių dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo sudarymo tvarką ir sąlygas (1 punktas).

6. Vyriausybė 2007 m. sausio 15 d. priėmė nutarimą Nr. 36 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – ir Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimas Nr. 36), kuris įsigaliojo 2007 m. sausio 19 d. Šio nutarimo 1 punktu buvo pakeista Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ preambulė ir joje nurodyta, kad Aprašas patvirtinamas vadovaujantis ne tik Teritorijų planavimo įstatymo 20 straipsnio 2 dalimi, bet ir šio įstatymo 22 straipsnio 6 dalimi. Šiuo nutarimu *inter alia* buvo pakeistas Aprašo 7.2 punktas, kurio nuostatos ginčijamos šioje konstitucinės justicijos byloje.

6.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Aprašo II skyriuje „Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo sąlygos“ (2004 m. gegužės 26 d. redakcija su pakeitimais, padarytais Vyriausybės 2007 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 36), kurio 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) atitiktį Konstitucijai ir įstatymams (jų straipsniams, dalims) nurodyta apimtimi ginčija pareiškėjas, *inter alia* nustatyta:

„7. Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos perduodamos ir sutartis sudaroma, kai numatoma: <...>

7.2. keisti žemės sklypo pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti. Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę gali būti keičiama, jeigu toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Savivaldybės administracijos direktorius sudaro sutartį Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje numatytais atvejais ir sąlygomis bei šio Aprašo nustatyta tvarka;“.

6.2. Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimas Nr. 635 (2007 m. sausio 15 d. redakcija) ir šiuo nutarimu patvirtintas Aprašas, *inter alia* jo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija), vėliau keičiamas ir (arba) papildomas nebuvo.

7. Minėta, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio „Detaliųjų planų rengimas“ 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatyta:

„6. Detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Jei bendrieji ar specialieji planai neparengti, detaliųjų planų planavimo organizatoriumi gali būti tik savivaldybės administracijos direktorius arba valstybinės žemės valdytojas. Jei žemės valdytojas ar naudotojas numato keisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, kurioje numatyta statyti svarbius savivaldybės infrastruktūros objektus (išskyrus gyvenamuosius namus), iki 2007 m. gruodžio 31 d., kai turi būti parengti savivaldybių teritorijų ir jų dalių (miestų ir miestelių) bendrieji planai, savivaldybės administracijos direktorius, esant savivaldybės tarybos sprendimui ir apskrities viršininko pritarimui, Vyriausybės nustatyta tvarka sudaro sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės valdytojui ar naudotojui.“

8. Konstatuotina, kad Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir

pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma keičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę, jeigu toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, yra grindžiamas Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalyje (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nustatyto teisiniu reguliavimu ir iš esmės atitinka jį. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijai.

9. Minėta, kad pareiškėjas ginčija ne Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nustatyto teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai ir įstatymams, o tai, kad jame nėra nustatyta, kas, jo nuomone, turėtų būti nustatyta. Pasak pareiškėjo, Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) turėtų būti nustatyta ir tai, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose.

10. Pažymėtina, kad tokiu teisiniu reguliavimu, pagal kurį detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, ir kurio nenustatymas Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija), pasak pareiškėjo, prieštarauja Konstitucijai ir įstatymams, būtų įsiterpiama į asmens nuosavybės teisių įgyvendinimą tuo aspektu, kad būtų sudaromos prielaidos riboti miško savininkų nuosavybės teises, taip pat ir riboti ūkinę veiklą.

Pažymėtina ir tai, kad nei Teritorijų planavimo įstatyme (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nei Miškų įstatyme (2001 m. balandžio 10 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais), nei kituose įstatymuose, reglamentuojančiuose santykius, susijusius su pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties keitimu, nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose.

11. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama, *inter alia* dėl nuosavybės objekto pobūdžio; ribojant nuosavybės teises visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad miškai yra ypatingi nuosavybės teisės objektai, kad ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus, tačiau nuosavybės teisės gali būti ribojamos tik įstatymu. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnį (*inter alia* jo 3 dalį), ne kartą yra konstatavęs, kad ūkinės veiklos laisvės ribojimai galimi, kai jie nustatyti įstatymu.

Minėta, kad teisės aktais reguliuojant santykius, susijusius su žemės, miškų, parkų, vandens telkinių nuosavybe, naudojimu, būtina paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo; konstitucinis teisinės valstybės principas

suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu, taip pat poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme, nebūtų grindžiamas įstatymais.

12. Vadinasi, Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nėra pareiškėjo nurodytos teisinio reguliavimo spragos, kadangi Konstitucija, *inter alia* jos 46, 54 straipsniai, konstitucinis teisinės valstybės principas neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu. Taigi teisinis reguliavimas, kuris, pasak pareiškėjo, turėtų būti nustatytas Aprašo 7.2 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija), negali būti įtvirtintas nei šiame, nei kitame poįstatyminiame teisės akte, nes tuomet jis nebūtų grindžiamas įstatymu.

Taigi nėra jokių teisinių argumentų teigti, kad Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) pareiškėjo nurodytu aspektu prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“.

13. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad Aprašo 3 punkte (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nustatyta: „Savivaldybė, atstovaujama savivaldybės administracijos direktoriaus, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr. [107-2391](#); 2004, Nr. [21-617](#)) ir šiuo Aprašu, gali sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės sklypų valdytojui ar naudotojui (toliau vadinama – sutartis), kai jų prašymuose nurodyti planavimo tikslai neprieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams bei bendrųjų ir specialiųjų planų sprendiniams“.

Aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nuostata, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos perduodamos ir sutartis sudaroma, kai numatoma „7.2. keisti žemės sklypo pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį statinių statybai ir kitai veiklai plėtoti. Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitos paskirties žemę gali būti keičiama, jeigu toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies (miestų, miestelių) bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose. Savivaldybės administracijos direktorius sudaro sutartį Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje numatytais atvejais ir sąlygomis bei šio Aprašo nustatyta tvarka“ aiškinant kartu su Aprašo 3 punktu (2007 m. sausio 15 d. redakcija), pažymėtina, kad minėta Aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) nuostata negali būti interpretuojama kaip įpareigojanti savivaldybę sudaryti sutartį dėl detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės, *inter alia* miško žemės, sklypų valdytojui ar naudotojui tais atvejais, kai planavimo tikslai neatitinka įstatymų, kitų teisės aktų reikalavimų.

14. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) tiek, kiek, pasak pareiškėjo, jame nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 54 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“.

15. Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti ir tai, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) jo nurodytu

aspektu neprieštarauja Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nenustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai nustatomi, prieštarauja Konstitucijos 23, 54 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstatavęs, kad Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalis, tiek, kiek joje nenustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai nustatomi, prieštarauja Konstitucijai, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje netirs, ar Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija) neprieštarauja Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai.

Priešingu atveju (jeigu Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 patvirtinto Aprašo 7.2 punkto (2007 m. sausio 15 d. redakcija) atitiktis Miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija) 11 straipsnio 1 daliai būtų tiriama) būtų paneigta Konstitucijoje įtvirtinta teisės aktų hierarchijos samprata, Konstitucijos viršenybės principas, būtų iškreipta pati konstitucinės justicijos esmė.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (2001 m. balandžio 10 d. redakcija; Žin., 2001, Nr. [35-1161](#)) 11 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nėra nustatyti išimtiniais laikytini miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejai arba (ir) kriterijai, pagal kuriuos tokie atvejai būtų nustatomi, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23, 54 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punktas (2002 m. gegužės 9 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. [48-1840](#)) prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23, 54 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais; Žin., 2004, Nr. [21-617](#)) 22 straipsnio 6 dalis (2006 m. birželio 8 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. [66-2429](#)) tiek, kiek joje nėra nustatyta, kad detalieji planai, keičiantys pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai, rengiami, jei toks keitimas numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo 7.2 punktas (2007 m. sausio 15 d. redakcija; Žin., 2007, Nr. [7-281](#)) tiek, kiek jame nėra nustatyta, kad detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisės ir pareigos gali būti perduodamos ir sutartis sudaroma, pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis iš miškų ūkio į kitos paskirties žemę statinių statybai gali būti keičiama, kai toks keitimas yra numatytas savivaldybės ar jos dalies bendruosiuose, taip pat specialiuosiuose planuose, neprieštarauja

Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 24 straipsnio 4 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) nuostatai „Detalieji planai negali būti rengiami, jeigu planavimo tikslai prieštarauja įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams“.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai: Armanas Abramavičius
Toma Birmontienė
Pranas Kuconis
Kęstutis Lapinskas
Zenonas Namavičius
Ramutė Ruškytė
Egidijus Šileikis
Algirdas Taminskas
Romualdas Kęstutis Urbaitis
